

Talvekuu ilmad meenutasid pigem jürikuud

Ain Kallis

Jõulukuu soojus pani Pärnumaal Urissaare sookraavil seemned kasvama.

Tänavune november nägi kangesti aprilli moodi välja ☹️ maha sadanud lumi hakkas sooja vihma käes sulama. Kuu lõpul muru rohetas, linnud laulsid, võililled õitsesid ning põõsad pungusid.

Esimene kümmepäevak nägi välja igati talvine, lund oli pea kõikjal (isegi saartel) ning Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks arvutati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis 0,9 °C. See on ligi kolm ja pool kraadi pikaajalisest keskmisest ehk normist külmem näit.

Mullusest kraad külmem

Kuu viimase kolmandiku õhusoe (+6,4 °C ehk seitse ja pool kraadi tavalisest enam!) pärinenuks aga nagu pigem oktoobri keskpaigast. Vähemalt viimase poolsajandi jooksul pole nii sooja novembrikuu kolmandat dekaadi esinenud. Harilikult on muld selleks ajaks juba kümmekonna sentimeetri sügavuselt külmunud ja taimed ammu talveunes.

Kui tervest kuust kokkuvõtte tehti, selgus, et riigi keskmine temperatuur polnudki kes teab mis kõrge ☹️ vaid 2,6 °C, seega kolm kraadi üle normi. Ja uskuge või mitte, mullusest kraadi võrra madalam! Päril soe oli saartel (Vilsandil 5,9 °C), jahe Pandivere kõrgustikul (Väike-Maarjas 1,3 °C).

Sademeid tuli Eesti keskmisena normist veidi enam ehk 70 mm (norm 59 mm). Kuunorm sai pooleteisekordselt täidetud saartel (Sõrves ja Ristnas 103☹️106 mm), Tartumaa jäi viimaseks 40 millimeetriga (norm 52 mm). Lohutuseks kõigile, kes on viimastel aegadel märjaks saanud: vett on maale väga vaja, sest kaevud, tiigid ja järved on endiselt kuivapoolsed.

Mardil-Kadril raske

Nii Martidel kui Kadridel tuli kiruda sügisest ilma: sai vaid laulu alustatud valutavatest varvastest ja külmetavatest küüntest, kui kuulajad nähvasid: «Säärase ilmaga?!», ja lõid ukse kinni. Oli ju õhusooja mõlemal tähtsal päeval peaaegu kogu aeg üle nulli.

Visiteerival George W. Bushil läks paremini: ta olevat Eesti-reisi lõpul saanud hotellist «muhu, kampsuni ja mütsi», nagu raadiost kuulda oli. Elizabeth Windsoril samavõrd ei vedanud, meie niiske ilm andis kaasa radikuliidihoo. (Visiitidest veel väike tähelepanek: hümnide mängimise ajal hoidsid jänkid kätt põue peal, meie riigimehed meenutasid jalgpallureid karistuslöögi ootel. Miks küll, imestasisid televaatajad.)

Tervisele mõjus kahtlemata ka sombune ilm. Keskeltläbi sai päikest näha ligi pooltel päevadel, mõnikord küll ainult parkümmend minutit. Pimedaks läks nii vara, et tundus, nagu jääksid igale poole hiljaks.

Novembriga lõppes meteoroloogiline sügis ja aasta. Aastaajad jagunevad astronoomilisteks (talv algab tänavu 22. detsembril kell 2.33), meteoroloogilisteks (talv kestab detsembrist veebruari lõpuni) ja kliimatilisteks (nn päristalv algab püsiva lumekatte moodustumisega, seega ilmataat teab, millal).

Soojalembene sügis

Kolme sügiskuu keskmine oli Tartus väga kõrge ☺ tervelt 8,3 °C. Sama soe oli 1967. aastal ja selle näitajaga jagati edetabelis 2.☺3. kohta.

Kõige soojem sügis viimase 140 aasta jooksul oli 1934. aasta, mil keskmiseks arvutati

+8,7 °C.

Kõige külmemad olid seevastu 1993. aasta (1,4) ja kaugel sõjasügis 1941 (2,1).

Kas jõulud tulevad valged või rohelised

Sünoptikuilt muudkui päritakse: kas jõulud tulevad ikka valged? Äkki tulevad hoopis mustad? Ameerikas, muide, pole enam poliitiliselt korrektne unistada ainult valgetest pühadest. Lumeta maa puhul tuleb seal öelda «pruunid jõulud» (nii olen lugenud Kanada ajalehtedest)! Pealegi oleks ju lume tulek lähistroopikas (lõunaosariikides) sealsete taimede ja inimeste tervisele kahjulik.

Meil igatsetakse endiselt lund ja kergeid külmakraade, mis tekitaks turvalise talvetunde, samal ajal ei mõjuks tapvalt rahakoti sisule.

Mida ennustatakse? Et tali ei jää taevasse ja et ehk saab maa pühadeks ka valge rüü. Kui mitte just klassikaliselt lumise, siis lõrtsise vahest ikka.